

Elogi dels menxevics

OPINIÓ

ÉS INEVITABLE QUE EL LEGÍTIM
COMBAT CONTRA UNA SITUACIÓ
INJUSTA ACABI DESEMOBANT EN
UNA SITUACIÓ IGUALMENT INJUSTA
PERÒ DE SIGNE CONTRARI? SI ESTEM
EN CONTRA, EN TERMES HISTÒRICS,
DEL RÈGIMS DELS TSARS HEM
D'ANAR A APLAUDIR
INEVITABLEMENT STALIN?

Quan en l'excel·lent literatura russa de començament del segle XX llegeixes quina era la situació de la gent en aquell país en aquell moment, és inevitable sentir simpatia cap un moviment revolucionari que combatés aquella injustícia flagrant i dolorosa. Però quan llegeixes els llibres de Soljenitsin o de Svetlana Alexiévitch o de Vassili Grossman és impossible (o hauria de ser-ho) sentir cap mena de simpatia pel règim que va néixer d'aquella revolució, i que anomenem convencionalment estalinista per preservar poc o molt el terme comunista, o socialista, que aquest règim s'atribuïa a ell mateix. La pregunta és, llavors, si la legítima revolució contra la injustícia tsarista havia de dur inevitablement a l'estalinisme, si no hi ha més remei que substituir un mal per un altre mal de signe aparentment contrari, o si era possible sortir del tsarisme sense arribar a l'estalinisme, aturant el pèndol en un lloc més central i més decent. En qualsevol cas, no va passar. El pèndol no es va aturar, va fer el viatge complet d'extrem a extrem i encara ara no sabem ben bé per on va, en la seva oscil·lació.

Els dies després de la mort de Fidel Castro van ser abundants els balanços de la seva revolució. Gairebé ningú, per no dir ningú, no va dir que el règim de Batista era el paradís a la terra i que per tant la revolta dels barbuts a Sierra Maestra era una cosa perversa. Al contrari, tothom o gairebé tothom recorda amb una certa simpatia el moviment de regeneració que va enderrocar una dictadura corrupta i impresentable, amb l'esperança de construir un món millor. Però la immensa majoria de la gent havia de reconèixer que la revolució de Fidel Castro es va espatllar en un moment o altre. Alguns diuen que de bon començament, altres que quan va entrar sota

la influència soviètica en la Guerra Freda, altres que va passar quan va acabar la Guerra Freda (i el suport soviètic) i tot plegat va deixar de tenir sentit. Fins i tot als més entusiastes filocastres els costava de proclamar que la Cuba revolucionària era un paradís socialista a la terra, el lloc exacte on tots voldríem viure i on voldríem que visquessin per sempre més els nostres fills, i ho tenien difícil per legitimar les violacions dels drets humans i de les llibertats que s'hi produïen. Alguns, a la manera de Lenin, si no fa deien que això de la llibertat és una cosa sense cap mena d'importància, que el més important és que la gent no passi gana. I no és possible ser lliure i no pas-

VICENÇ
VILLATORO
villatorolamolla@hotmail.com

sar gana? Una cosa és inevitablement el preu de l'altra? Podien dir que Cuba està millor que altres països de la zona com Haití, però això és una mica de trampa, perquè sempre havia estat millor que Haití: a començament de segle era la segona economia de l'Amèrica Llatina. Vull dir que fins i tot els més crítics apreciaven poc o molt la legitimitat de la revolució contra Batista, però fins i tot als més entusiastes els era difícil justificar les pràctiques dictatorials del castrisme. Alguns parlaven de la dictadura necessària, però això a mi m'ha semblat sempre un oximoron. La pregunta tornava a ser la mateixa: la revolta legítima i positiva contra la dictadura de Batista havia de dur inevitablement a una dictadura d'un altre signe?

Personalment, espero que no. Espero que la dinàmica històrica no sigui la d'haver de triar eternament entre el Tsar i Stalin, per posar l'exemple més clar. Certament, entre uns i altres hi havia els menxevics: la proposta d'una revolució contra el tsar, però sense voler instaurar la dictadura del proletariat, sinó un règim de llibertats. I la revolució cubana es podria haver aturat perfectament en una democràcia amb llibertat i pluralisme. En totes les revolucions hi ha, per entendre'ns, menxevics i bolxevics, girondins i jacobins. Ara, en aquestes revolucions de què parlem, els menxevics (i no faig un tractat d'història, sinó una metàfora política) acaben atropellats pels bolxevics. Quan la màquina es posa en marxa, passa pel damunt dels del mig. Personalment, amb tots els matisos que es vulgui, tinc una certa simpatia pels menxevics. Pels del mig. Pels que volen sortir d'una dictadura sense portar-nos a una altra. Això sí, sempre perd. Potser per això els tinc simpatia: perquè no van tenir l'ocasió d'espatllar-ho.

Escriptor, guionista i crític d'art